

הקן בורשה

המלחמה הנוכחית העשירה את תולדות עמנו בפרק נוסף – מגילת הדמים. הדרך ההיסטורית ספוגת הסבל והמצוקה – עדיין לא בא קיצה. ימי הביניים קמו לתחיה כשהם מזויינים בטכניקה של המאה העשרים.

יהודים להמונים נאלצו לעזוב את מקומות מגוריהם, לרבות הוסגרו בסימטאות צרות ומרופשות – בגיטו, ומיטב הנוער מצא את מנוחתו הנצחית על המוקד... המלחמה הנחילה ליהדות האירופית הרס וכליה, אולם אי-פה אי-שם נשתמרו איי ישוב בודדים בלב ים השנאה והזדון.

(39-40). – בטרשה קיים כעת יישוב יהודי, הגדול ביותר באירופה. החורבן שבא עקב נצחונות הפאשיזם המשתולל ערער וקעקע עד היסוד את מצב היהדות המקומית. עוני ודלדול בשטח הכלכלי, ניוון ורקבון בשטח המוסרי –

... פני המציאות. אולם לא הכל היה לבז. בשעה שמנהיגי המפלגות ועסקני הציבור הבריחו את הגבול על מנת להציל את נפשם, ברגע שההמונים הנבוכים והמבוהלים חיו ללא חוק וקביעות בבחינת חיי שעה, היינו השומרים, **היחידים**, שהתחלנו בהמשכת הקו.

הגדודים קמו בראשונה; ניעור רצונם הנרדם, נחשף כוחם הגנוז. החניכים שבאו פעם בברית השומר, לא יכלו להפירה. הם שמרו אמונים לדרכם. והכוח החיוני של ההווי השומרי, המפעפע בקרבם, הוא היה המניע לכך. ואט-אט שבה העבודה למסלולה ואיתנה. ארגנו מחדש את הגדודים, חישלנו את חבר המנהלים, והתנועה קמה מהריסותיה.

החלו ימים של עבודה וכיבוש. המונים עמדנו בפני המציאות. כשצעירים להמוניהם נהרו אל מעבר לגבול, והנשארים נהנו מתענוגי יום-יום, הוצאנו את עתוננו ועליו חרתנו – **נגד הזרם!** "נגד הזרם" נעשה במרוצת הזמן לכלי מבטאה של התנועה המקומית בו גיבשנו את דרכנו האידיאולוגית בקשר עם כל השאלות האקטואליות.

בינתיים – הזיק, שהוצת באירופה התיכונת, התלקח לתבערה עולמית, ולשונות אש אוכלות והורסות התפרצו לכל צד. ואמנם האש אוכלת, אך גם מאירה היא. ולאורה למדנו להבין את טיב המציאות וללבן את עמדתנו נגדה. האש שורפת, אך אף מחממת היא, ובאשה נחשל הנשק לקרב האחרון... המונים ומלוכדים יצאנו לקראת הבאות.

(40-41). – עומד אני למסור בקצרה על הנעשה בקן בחודשים האחרונים. כעת מהווה תנועתנו מבצר בל-יימוט, ובעיני השומרים הפזורים בערי הפרצות הינו בבחינת מרכז רוחני חדש. הקן מונה שמונה מאות איש. העבודה מתנהלת בגדודים ובעדת הבוגרים. הקשיים מרובים (חוסר מעונות וכו'). והפרובלמות ענפות ומסובכות. קמה פרובלמטיקה חינוכית מלחמתית שלמה, שלשם בירורה ופתרונה נקראה מועצת הבוגרים והמנהלים.

העבודה בגדודים מהווה תמצית פעולתנו, שהרי החינוך והדאגה להכשרת כל יחיד לתפקידיו החלוציים היא (יסוד) קיום התנועה. ההתרוששות והדלדול, שבהם שרויים יהודי הגיטו, גרמו לזעזוע קשה בחיי החניכים **הרעב**. ואולם הגדודים התגברו על הקשיים והופיעה פרובלמה חמורה, שלא ידענוה – ועמדו בפרץ. פיתחו עזרה הדדית ענפה, המספקת את כל צרכי החברים. עזרה הדדית זאת בגדודים הצעירים היא אחד הדפים היפים ביותר בתולדות העבודה החינוכית-מלחמתית. כעת קיים מטבח ההסתדרות, שהוקם במאמץ משותף של הקן כולו לעזור לחברים במפעל העזרה. גדודים יותר ערים, שחייהם תוססים ומפכים, בהיותם מחוסרים אפשרויות של חיים קולקטיביים (חוסר מושבות, הפלגות וכו'), על מנת להשוות את רמת החיים, הקימו ייצור חדש – **שיתוף**. לשיתוף מוסר החניך כל מה שברשותו ונהנה ממנו לסיפוק צרכיו; כך נשתוותה מבחינה ידועה רמת חייהם של החניך העני

העשיר. עובדה זו העידה, עד כמה מפותחים החיים הפנימיים בגדודים ועד כמה ערכי התנועה הולכים ובשלים בה. ההווי השומרי בגדודים בא גם לידי ביטוי בעתוניהם. עתונים לעשרות, עשירים בתוכן ובמחשבה מהווים עד-ראייה לעומק חוויות הצופים. ומעל לכל מתנהלת עבודה השתלמותית אינטנסיבית, קורסים לעברית וכו'. בתור מכשיר עזר לעבודה הקימונו ספריה פולנית-עברית-יהודית הנחשבת לאחת העשירות ביותר בגיטו היהודי.

לעתונות ייחסנו תמיד ערך רב בתור מכשיר מחנך את הפרט ואת החברה. בתנאי עבודה קונספירטיבית, אם אפילו למחצה, ערכה פי שבעה גדול. ניגשה לכן ההנהגה לחסן את העתונות ולהבטיח לה אפשרות של הוצאה קבועה. העתון של הבוגרים, היוצא באופן ממוצע כל חודש, הוא "נגד הזרם", אחד העתונים הרציניים ביותר בעיר. יוצא גם ירחון לצופים "אל-על". העתון מופיע בקביעות. חוץ מזה יוצא לאור שבועון פוליטי אינפורמטיבי, המיועד לקהל הרחב. אולם הפרובלמות המנסרות בעולם הבוגר ומחטטות במוחו של המנהל, לא יכלו לקבל את בירורם המלא (על דפי) העתונות, ונקראה מועצה, שמתפקדה ללבן סופית (את בעיות) התנועה מבפנים ומבחוץ ולהעניק להחלטותיה (כוח מחייב). המועצה התקיימה לפני חודשים מספר, ובשעתה (עוררה) התעניינות רבה בחוגים מסויימים ובין חברי (המפלגה) גות במחנה הציוני. הושמעו בה שתי הרצאות: א. הדרך האידיאולוגית של השומר הצעיר בעונת המלחמה האימפריאליסטית השנייה. ב. הדרך החינוכית והחברתית של התנועה בתקופת המלחמה. לאחר שיחה מקיפה שהתנהלה ברוח הבנה הדדית, נתקבלו החלטות פה אחד.

עבודתנו הולכת בשני כיוונים: ליכוד פנימי, חיזוק והגברת השפעתנו על החברה שמחוץ לנו. כעת בגיטו – השפעה וקונטקט בלתי-אמצעי עם החברה הוא תנאי הכרחי של ביצוע וקיום של הרבה מפעלים בקן. ומשום שידענו כראוי להעריך את כוחנו בתור הגוש המאורגן החזק ביותר ברחוב היהודי – הפגנו בפרהסיה. באולם ליגלי, היחידי לאקדמיות בגיטו, התקיים מפקד הכוחות – אספת כל ההסתדרות (באופן רשמי היתה זאת אספה לשירה ודיקלומים). ובתכניתה: הוראה, להקת הקן, קבלת שני גדודים חדשים להסתדרות וחלוקת סימני "חזק ואמץ" לפלוגות בוגרים-מבטיחים. באספה השתתפו הרבה אורחים, ובשירת "תחזקנה" סיימנו את האספה. היה זה דבר נועז וכביר. יש לציין עוד מפעל ענקי. לפני חודש ימים נסתיים סמינר המנהלים (שלישי במלחמה הזאת), שהכין לעבודה חינוכית עשרים ואחד מנהלים, המארגנים שני גדודים גדולים בני מאה איש כל אחד. הסמינר היה מאין כמוהו. ארבעים וחמישה איש התפנו מכל עבודה ובמשך שישה שבועות, מן הבוקר עד הערב, ישבו ולמדו. הקיבוץ, שבמעונו התקיים הסמינר, נעשה למכון מדע. אך הפעם יש לציין ש"גורמים" מסויימים ידעו להעריך את המפעל וסייעו לנו בביצועו. כמה וכמה חוקרים ואנשי מדע הרצו גם הרצאות. חגיגי מאד היה סיום הסמינר. התקיימה מסיבת צ'ולנט למאה וחמישים איש ובה השתתפו אורחים חשובים ואוהדים.

מובן גם הדבר, שהעבודה החינוכית (היתה?) בגדודים הצעירים צורך **להגשמה חלוצית**. פלוגה אחת יצאה ל-ז'. גדוד שני יצר קיבוץ עירוני, ועתה יוצא ל-צ'. גדוד חדש.

על סף החורבן, מול האסונות והפגעים, מוקפים חומות, יצאנו מההיאבקות עם המציאות האכזרית כשידנו על העליונה. וכעת צועדים אנו שוב לקראת הבאות. מה (התפקידים) שנציב לנו בדרך התפתחותנו לעתיד?

עלינו: א. להגביר את עבודתנו המדעית-אידיאולוגית, כי ביסודה טמונה ההכרה בנכונות ובנצחון הדרך השומרית. ב. נוכח החולשה וחוסר האמונה להרים מחדש על נס את הגבורה האישית – **ההרואיזם**. לחשל אנשים קנאים, שיתמידו לעמוד על משמרתם בכל התקופות והתנאים!

זהו צו השעה.

פסגלונד רולניצ'י